

Adaptace na nepřízně osudu

Pomáháme lidem vyrovnat se s klimatickými změnami

 glopolis

Prague Global Policy Institute
Pražský institut pro globální politiku

Adaptace na nepřízně osudu

Pomáháme lidem vyrovnat se s klimatickými změnami

Pravděpodobně víte, že dochází ke změnám klimatu. Ženy a muži na těchto fotografiích o nich vědí své. Vědí, jaké to je, když se jejich životní prostředí změní tak, že se s tím sami nedokážou vyrovnat.

Země zastoupené na této výstavě jsou různé a na první pohled nemají nic společného – od Súdánu po Peru a od Nepálu po Bangladéš. V jednom ohledu ale geografická poloha nerozhoduje: nejchudší jsou vždy zasaženi jako první a také nejhůř. Lidé z těchto společenství ke změnám klimatu sami nepřispěli, ale přesto jim budou muset dramaticky přizpůsobit svůj způsob života – jen proto, aby přežili.

Zaměřím se na drobná řešení, dokážeme rodinám v ohniscích problémů pomoci se klimatickým změnám přizpůsobit. Organizace Practical Action se v posledních deseti letech zabývala pomocí chudým komunitám, od keňských pastvin až po záplavami sužovaná území v Bangladéši. Inovativními cestami pomáhá jejich obyvatelům vyrovnat se s klimatickými změnami a brání tak jejich právo na rozvoj.

Některá z témat uvidíte na této výstavě. Jejich společným jmenovatelem je voda: někde je problémem její nedostatek jinde zase nadbytek. Ale téměř na všech fotografiích uvidíte fungující praktická řešení. Lidská společenství mají nezanedbatelné znalosti a zkušenosti, které jim pomáhají přežít v okolním prostředí: Practical Action jim nabízí dovednosti, důvěru a příležitost vypořádat se s obtížemi, které přináší globální změny klimatu. Každá technika či technologie má ale své limity. Pokud se klimatickými změnami nebudeme zabývat na mezinárodní úrovni, přestane být adaptace použitelným řešením, což bude mít pro komunity na fotografiích devastující účinky.

Bez vody

Keňa

Jih oblasti Magadi je poseta zdechlinami zvířat.

V posledních letech pokleslo množství dešťových srážek a jen málo stromů má listy v dosažitelné výšce. Tato zvířata byla dobyt看em masajského farmáře a jejich uhynutí pro něj představuje ztrátu zdroje obživy. Uhynouli jejich zvířata, nemají rodiny pastýřů z čeho žít a často se stávají závislími na potravinové pomoci.

Během sucha v letech 2005 – 2006, kdy se plocha pastvin zmenšila a zásoby vody vyschly, uhynulo přes 70 % dobytka. Začal tak boj o život. Pokud ale brzy nedojde k zastavení klimatických změn, vypadá budoucnost Masajů ještě černěji.

V posledních deseti letech jsme zažili opravdu velké změny. Dobytek umíral, pastviny se zmenšovaly a zdroje vody vyschly.

Lore Kapisa

“

Při poslední povodni jsme se s rodinou celé dny schovávali v korunách stromů, dokud voda neustoupila. Co budeme dělat příště, jestli bude povodeň silnější?

Hasna Mia

V ohnisku klimatických změn

Bangladéš

Bangladéš, ležící v deltě řek Brámaputry a Gangy, postihují záplavy často. Je to zároveň jedna z nejchudších zemí na světě.

Na fotografii vidíte důsledek povodní z července 2004 a následnou chudobu související s tímto extrémním projevem počasí. Byly zničeny celé hospodářské usedlosti, což vedlo ke zmizení zeleninových zahrad, rýžových polí a rybích farem. K záplavám zde dochází každoročně, nyní jsou ale daleko rozsáhlejší, než v předchozích desetiletích.

K vážným potížím dochází, když se jedno období záplav protáhne a následující přijde dříve. Protože se tím období sucha mezi nimi velmi zkrátí, zůstávají mnohé rodiny po dlouhé měsíce bez domova a bez půdy.

“

Dobytěk býval nemocný a my měli hlad, ale jsme lidé a dokážeme se přizpůsobit.

Matthew Amojong

Velbloudi místo dobytka

Keňa

Rodiče Lokweie Amojonga a generace jejich předků v Turkaně si postupně předávali zkušenosti nutné pro přežití, nyní změny klimatu jsou ale zcela odlišné od všeho, co kdy předtím zažili.

Vážný nedostatek vody, klesající biodiverzita a ztráta dobytka, to vše vedlo organizaci Practical Action k tomu, že v oblasti začala zavádět chov velbloudů, kteří dokáží dlouhodobě přežít bez vody. Zatímco dobytek a kozy v dobách sucha zhubnou a přestanou dávat mléko, velbloudí mléko poskytuje klíčový zdroj výživy.

Tím, že chovají velbloudy se pastevci zároveň adaptují a uchovávají svůj tradiční způsob života. Pokud však nedojde k omezení změn klimatu, bude Lowkei jedním z prvních lidí, kteří poznají, jaká je cena za nárůst globální teploty o dva stupně Celsia.

Studny pro život

Keňa

Tato mělká studna v Lokiriamě nedaleko jezera Turkana slouží obvykle jen jako záložní zdroj v časech, kdy je vody nedostatek. V posledních letech se bohužel tento druh studní musel stát hlavním zdrojem vody.

Vinou krize v zásobování vodou je v Turkaně ohroženo více než 400 tisíc nomádů. Hlavní řeky Turkwel, Keio, Tarrach a Sugut, které kdysi dokázaly pokrýt spotřebu vody všech komunit, již nemají dostatek vody. Tyto studny vybudované s pomocí organizace Practical Action, využívají té nejjednodušší technologie, což zaručuje, že se o ně dokážou místní lidé starat sami a zároveň slouží jako sezónní zdroje bezpečné a čisté vody.

Je to velký rozdíl: dříve jsme chodili hrabat díry ve vyschlých korytech řek, abychom se dostali k vodě. Teď jí máme víc a naše děti i zvířata jsou zdravější.

Abduma Damaris

“

Naše země se mi
mění před očima.
I když možná neprší
tak často jako dříve,
přesto vidím, jak se
vrací krajina mého
dětství.

Mohamed Adam Nor

Rozvoj místo závislosti

Súdán

Obyvatelé vesnice Umm Bronga v konfliktem zasaženém Severním Dárfúru staví hliněnou přehradu. Ta by měla zachycovat vzácné dešťové kapky, a následně zavlažovat přes 800 hektarů půdy, a umožnit tak po mnoha desetiletích její obdělávání.

Tato část Súdánu, vzdálená od Nilu, je velmi suchá a také dešťové srážky jsou v ní čím dál vzácnější. Vyčerpané přírodní zdroje rozvířily v oblasti ozbrojený konflikt, ale navzdory panujícímu násilí se v komunitách, které se na budování přehradu podílely, podařilo zlepšit kvalitu života.

Stovky rodin teď mohou pěstovat širokou paletu plodin, postarat se o sebe a nejsou tudíž tak závislé na potravinové pomoci.

“

Během období dešťů se náš haffir naplnil vodou. Voda nám schází už mnoho let, ale nevěříme, že by tato nádrž mohla vyschnout dříve, než se déšť vrátí.

Halima Adouma

Ulehčení od břemene klimatických změn

Súdán

Spolu s tím, jak jsou deště čím dál nepravidelnější, pomáhají nádrže, označované v místním jazyce jako haffir, sbírat a filtrovat dešťovou vodu a ulehčují tak ženám od břemene, které na ně nespravedlivě kladou klimatické změny.

Předtím, než byl tento haffir za spolupráce Practical Action a místních obyvatel obnoven, musely ženy pro vodu chodit do okolních vesnic – často vzdálených 10 – 12 kilometrů. Dřina spojená s touto základní činností se tak zásadně omezila: díky přístupu ke zdroji vody trvá nyní to, co dříve zabralo celý den, pouhou hodinu. Tato technologie, která je v oblasti hlavním zdrojem vody, přináší užitek 700 rodinám.

Nezávislost díky jednoduché technologii

Zambie

Fremont a Maureen ze zambijské oblasti Sinazongwe své plodiny zavlažují pomocí šlapací pumpy. Na svém skromném pozemku pěstují manga, banány, sladké brambory a brukev, jimiž živí svou rodinu a přebytky následně prodávají na místním trhu. Jelikož žijí pouze 30 kilometrů od jezera Kariba, neměli by trpět nedostatkem vody, ale potrubí zásobující nedaleké město farmáře ze Sinazongwe obchází.

Spolu s tím, jak ubývá srážek a stávají se nepravidelnými, se rodina potýkala se špatnými sklizněmi dokonce i v obdobích dešťů. Loňská sklizeň pak byla až nebezpečně malá. Tato levná puma umožní Fremontovi a Maureen uživit jejich rodinu navzdory měnícímu se klimatu.

Loni byla úroda slabá. Zavlažování by to mohlo změnit. Snad se letos úrody dočkáme.

Fremont Syabwanta

Jak zůstat nad vodou

Bangladéš

Během záplav není možné pěstovat zemědělské plodiny na zemi, takže jednou z možností, jak vypěstovat potřebnou potravu jsou tyto „plovoucí zahrady“. Rina Begum a stovky dalších rodin z celého Gaibandského okresu díky nim dokážou přežít.

Z vodních rostlin se postaví vor, na němž je možno pěstovat rostliny a semenáčky, které se hned po povodních mohou vysadit. Když doslouží, použije se hnojivo z voru pro běžné farmaření. Tato „povodňová“ technologie umožňuje rodinám plánovat budoucnost bez obav z toho, že během příštího monzunu o svou obživu přijdou.

Díky těmto novým zahradám znamenají záplavy růst a život a ne jen ztrátu.

Rina Begum

“

Nová studna se při povodních nezatapila, každý den si sem chodilo pro vodu 70 rodin.

Moina Begum

Čistá voda při povodních

Bangladéš

V Bangladéši každoročně zemře 110 tisíc lidí na následky průjmových onemocnění – většinou v důsledku kontaminované vody.

Rozvody v potrubích – zdroj čisté vody – jsou čím dál rozšířenější, ale v mnoha případech se staví bez ohledu na úroveň záplav. Během monzunu se tyto studně zaplaví a bezpečná pitná voda je najednou nebezpečně vzácná.

Practical Action začala společně s Bangladéšany pomocí platforem studny zvyšovat. Každá z nich dosahuje přes půl metru nad úroveň nejvyšších známých záplav. Spolu s tím, jak vzrůstá pravděpodobnost povodní, pomáhá toto opatření těm nejzranitelnějším rodinám.

Vejce pro všechny

Bangladéš

Kachna je pro oblasti náchylné k záplavám ideálním domácím zvířetem: nese vejce v období dešťů i v období sucha.

Ženy na obrázku absolvovaly třídní kurz a dokážou nyní své kachny krmit, pečovat o ně a předcházet jejich onemocněním. Když je nedostatek jídla nebo je těžké se k němu přes zaplavené území dostat, poskytuje chov kachen dobrý zdroj bílkovin pro celou rodinu. Drobné změny, jako je nahrazení kuřat kachnami pomáhají rodinám uživit se i v monzunovém období.

“

Voda se teď zvedá
častěji než dřív.
Kachny ale přežijí
a pomáhají přežít
i nám.

Usha Hossain

“

Někdy jsem neměla
pro svou rodinu ani
jediné jídlo za den.
Nyní máme tři.

Mozahar Ali

Obdělávání zapomenutých polí

Bangladéš

Píščiny jsou neúrodná oblast s písčitou a bahnitou půdou, která se ukládala spolu s tím, jak řeky měnily svá koryta. Jsou domovem milionů převážně chudých Bangladešanů. Vzhledem k tomu, že jde o oblast tradičně považovanou za neplodnou, není o její využívání velký zájem. Pomocí pěstování plodin na písčinách se otevírá příležitost pro rodiny bez vlastní půdy, jak se dostat k nejběžnějším majetkovým zdrojům.

Organizace Practical Action pomohla chudým farmářům uvést do praxe postup, jak zde pěstovat dýně, a poskytla jim tak řešení, pomocí kterého dokážou překonat „mongu“ (sezónní potravinovou krizi). Je těžké přečkat povodeň a nemít při tom co do úst a ani žádný příjem. Pěstování dýní poskytuje obyvatelům písčin obživu, která řeší oba tyto problémy.

“

Společnými silami se snažíme ochránit naši vesnici. Poprvé budeme na povodně opravdu připraveni.

Mangali Kumal

Hráze proti katastrofě

Nepál

Topografie nepálského území je jedna z nejrozmanitějších na světě: od himalájské střechy světa až po pláň v Terai. V rámci těchto rozdílů nadmořských výšek existuje v zemi pět různých klimatických zón – od alpínské po tropickou.

V důsledku toho dochází v Nepálu často k přírodním katastrofám, z nichž povodně jsou tou, která nejvíce škodí a nejčastěji se vrací. V posledních desetiletích se deště zintenzívnily a očekává se, že hladiny řek dále porostou spolu s tím, jak budou odtávat ledovce.

Tato kombinace zvyšuje riziko, jemuž jsou vystaveni obyvatelé vesnic v záplavových oblastech. Vesničané na této fotografii staví povodňovou hráz z lokálního materiálu – kamene, rákosy a dřeva – která jim umožní dostat pod kontrolu to, jak povodně ovlivňují jejich život.

Vyhlašování poplachu

Nepál

Megh Rani Chowdhari zkouší sirénu, která bude rodinám dávat znamení, že přichází povodeň. Hladina vody v řekách dokáže vystoupat z normální na nebezpečnou úroveň během pár hodin. Tato siréna je jednou ze součástí efektivního systému „včasného varování“ sloužícího k předávání životně důležitých informací o řekách.

Nejdůležitějším opatřením však je budování důvěry mezi lidmi a úřady, které mají přístup k informacím. Jen malý příklad: předtím, než organizace Practical Action dala úřady a obyvatele dohromady, posílaly monitorovací stanice svá pozorování do Kathmandú a dokonce i do Dílí, ale ne ohroženým vesnicím dále po proudu.

To, že lidé dostanou možnost se na příchod přírodní pohromy včas připravit, vzít rodinu a majetek a budou moci mít jistotu, že se bezpečně dostanou do povodněmi nezasažené oblasti, může opravdu změnit jejich životy.

Včasná informace o záplavách nám zachrání život. I když možná nezachráníme veškerý majetek, alespoň přežije celá moje rodina.

Megh Rani Chowdhari

“

Dříve, když přišlo to nejhorší počasí, jsem musela učinit těžké rozhodnutí, zda dát raději najíst dětem nebo lamám? Nemohla jsem vždycky zajistit obojí.

Martha Lino

Boj s „Friaie“

Peru

V peruánských Andách nepřijde člověku hned na mysl globální oteplování: dochází tam k přesnému opaku – obdobím extrémního chladu. Fenomén několika posledních zim – Friaie, tedy intenzivní náhlý příchod chladného počasí, ohrožuje schopnost vysokohorských komunit přežít. V těchto podmínkách neroste většina odrůd brambor, které tvoří základ jejich diety i obživy.

Existují ale některé původní odrůdy, které prosperují i ve velkém chladu, ale vinou izolace těchto komunit (žijících ve výškách nad 5000 metrů nad mořem) nemají farmáři k těmto odolnějším odrůdám přístup. Practical Action pomáhá rodinám zlepšit jejich potravinové zabezpečení a znovu zavádí odolné odrůdy pocházející z míst, kde se nikdy nepřestaly pěstovat.

Ochrana Andských alpak

Peru

Lamy alpaky jsou vedle brambor druhým z hlavních zdrojů obživy izolovaných andských komunit. Tato zvířata, která ve vysokých nadmořských výškách poskytují velmi kvalitní vlnu, mají velký problém nalézt mezi sněhem a ledem potravu. V těchto extrémních podmínkách pak březí samice často potratí a to znamená katastrofu pro rodinné stádo i rozpočet.

V roce 2003, když nenadále poklesly teploty až na -35°C , uhynulo 70 procent alpak a mnoho dalších bylo zcela vyčerpáno a zvýšila se jejich náchylnost k chorobám. Practical Action pomáhá rodinám chránit jejich alpaky, a to tak, že jim vysvětluje, jak zlepšit odolnost zvířat proti nemocem, a jak pro ně budovat přístřešky z lokálních materiálů. V stále nepředvídatelnějším počasí pomáhají takovéto jednoduché adaptační postupy přežít celým rodinám.

Život je tu rok od roku těžší, ale díky přístřešku budou mé lamy v bezpečí. A to znamená, že bude v bezpečí i moje rodina.

Victoria Canchis

“

Už je to dávno, co jsme slýchali zpívat divoké ptáky nebo padat kapky deště, ale jak vegetace roste, tyhle zvuky se k nám opět vracejí.

Jaime Roberto Soto

Káva pod baldachýnem

Peru

Z Peru se v posledních letech stal jeden z hlavních světových vývozců kávy. Úspěch si ale vybral svou daň: farmáři každoročně nemilosrdně vykáceli obrovské rozlohy amazonského deštného pralesa, aby na této půdě mohli vysadit plantáže. Aniž by si toho byly vědomy, obětovaly tím místní komunity možnost svého dlouhodobého přežití ve prospěch uspokojení svých bezprostředních potřeb.

Farmáři, kteří navštěvovali kurzy Practical Action o agroekologii, však nyní považují prales za svůj nejcennější zdroj. Kávu teď pěstují pod ochranou pralesa, což jim pomáhá zvyšovat produktivitu a zároveň chránit jejich životní prostředí.

V době, kdy změny klimatu vyvíjejí tlak na ekosystémy, to jsou právě drobní farmáři, kdo v mnoha místech světa ukazují cestu k udržitelné produkci.

“

Většina mého života se mi vybavuje ve tmě. Spolu s tímto světlem přichází i naděje pro naši budoucnost.

Francisco Sallas

Energie proměny

Peru

Přístup k elektrické energii umožňuje rozvoj a boj s chudobou v rámci celých komunit. Ty nejzákladnější činnosti – jako osvětlení v domě a výroba a zpracování jídla – vyžadují přístup k elektřině. Elektřina je rovněž předpokladem pro splnění většiny z rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals).

Služby, k nimž je elektřina nezbytná – dobrý komunikační systém, lednice pro uchovávání vakcín a alternativní zdroje příjmu – poskytují rodinám lepší výchozí pozici pro přizpůsobení se klimatickým změnám. Ale i přesto, že je elektřina pro běžný život nezbytná, 1,5 miliardy obyvatel Země k ní stále nemá přístup. Tato oblast v Peru není napojena na přenosovou síť, lidé ale společně staví elektrickou turbínu, která pokryje jejich základní potřeby.

“

Nikdy bych nevěřila, že někdy uvidím celou naši vesnici v noci osvětlenou. Tato energie k nám do vesnice přinese změny.

Maya Chepang

Obnovitelná budoucnost

Nepál

Pro mnoho tisíc nepálských rodin je vyhlídka na zavedení elektřiny stejně vzdálená jako byla před desítkami let. Spolu s tím, jak každodenně vyhasínají poslední paprsky slunce, zhasíná také možnost, aby dospělí mohli večer pracovat, děti studovat a rodiny vařit večeri v dobře osvětlených, čistých a bezpečných domovech.

Na fotografii jsou zachyceny ženy z provincie Gatlant, jak nesou kabel pro přenos elektřiny od mikrohydroelektrárny. Vesničané instalovali tento zdroj obnovitelné energie za pomoci Practical Action. Místní lidé nyní utrácejí mnohem méně peněz za drahá a nebezpečná paliva a mají svůj zdroj energie pod kontrolou. Energie nutná pro boj s chudobou a k adaptaci na klimatické změny, je nyní v rukou vesnické komunity.

Závěr

Tato výstava představuje problémy, jimž v důsledku změn klimatu čelí mnoho z nejchudších obyvatel planety. Upozorňuje také na pozitiva toho, že se lidé, majíli podporu, dokážou adaptovat a sami se s těmito problémy vypořádat.

Přežití celých komunit ale závisí na okamžité a ambiciózní akci.

Practical Action dokáže lidem poskytnout znalosti a technologie, které jim umožní lépe se vyrovnat se změnami klimatu. Sami ale nedokážeme pomoci miliardám lidí, jejichž životy globální oteplování nyní a v budoucnosti ovlivní. Podpora v tak velkém měřítku vyžaduje nezanedbatelné množství finančních prostředků – odhady říkají, že počínaje rokem 2020 bude na adaptaci potřeba každoročně 200 miliard dolarů a také uzavření spravedlivé a závazné mezinárodní klimatické dohody.

Kromě toho, že Practical Action pracuje tak intenzivně, jak je to jen možné na snižování emisí, vyzývá rovněž bohaté národy, aby uznaly svou morální povinnost a podpořily adaptaci v rozvojových zemích. Chudí nemohou čekat: musíme společně jednat, a to rychle.

Více informací získáte na adrese: www.practicalaction.org/climate-change

Tato výstava je součástí tříletého projektu majícího za cíl dostat potřeby nejchudších lidí do středu debaty o klimatických změnách.

Practical Action společně se svými partnery pracuje na tom, aby se evropské vlády pevně ujaly vedení. Jakýkoli menší výsledek bude znamenat, že nedokážeme rodinám, které se nacházejí v ohniscích problémů, zajistit adaptaci na klimatické změny.

Partneři projektu:

Tento projekt je financován Evropskou unií a Ministerstvem zahraničí ČR

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Bez vody	Simon Pope
V ohnisku klimatických změn	Practical Action, Bangladesh
Velbloudi místo dobytka	Georgina Cranston
Studny pro život	Justine Williams
Rozvoj místo závislosti	Issraa El-Kogali
Ulehčení od břemene klimatických změn	Margaret Gardner
Nezávislost díky jednoduché technologii	Crispin Hughes
Jak zůstat nad vodou	Practical Action, Bangladesh
Čistá voda při povodních	Mehrab UI Goni
Vejce pro všechny	Zul Mukhida
Obdělávání zapomenutých polí	Rezaul Haque
Hráze proti katastrofě	Shradha Giri Bohora
Vyhlašování poplachu	Peter Crawford
Boj s „Friaje“	Ana Castaneda
Ochrana Andských alpák	Suzanne Porter
Káva pod baldachýnem	Practical Action, Peru
Energie proměny	Practical Action, Peru
Obnovitelná budoucnost	Rakesh Shrestha

Practical Action is an international development agency working with poor communities to help them choose and use technology to improve their lives today and for generations to come.

Practical Action
The Schumacher Centre for Technology and Development
Bourton on Dunsmore
Rugby
Warwickshire
United Kingdom
CV23 9QZ

Tel : +44 (0) 1926 634400
Fax : +44 (0) 1926 634401
Email : practicalaction@practicalaction.org.uk
Web : www.practicalaction.org.uk

Practical Action is a registered charity and company limited by guarantee.
Company Reg. No 871954, England
Reg. Charity No. 247257
VAT No. 880 9924 76

Exhibition and brochure design by Transform
www.transform.uk.com

Printed on paper from sustainable sources